

מהי היסטוריה בחיפה? סמסטר ב' תשע"ט

27/2/2019 יום רביעי, כ"ב באדר א' תשע"ט

14:15 - ד"ר משה בלידשטיין (החוג להיסטוריה כללית)

שבועות כמקור היסטורי להיסטוריה הדתית של האימפריה הרומית

אנשים נשבעים זה לזה מהעת העתיקה ועד היום, ושבועותיהם מעצבות את היחסים החברתיים והדתיים ביניהם. בהרצאה נבחן מה השתנה ומה נותר קבוע בשבועות של תושבי האימפריה, ומה אפשר ללמוד מכך לגבי התפיסות החברתיות והתרבותיות של בני ובנות הזמן.

16:15 - פרופ' גיא בר-עוז (החוג לארכיאולוגיה)

ביו-ארכיאולוגיה של התמוטטות: מעקב אחר שינויים חברתיים וסביבתיים בתקופה הביזנטית בנגב

אציג את החומרים הארכיאולוגיים (ביולוגים) שמתגלים במסגרת הפרויקט הביזנטי וכיצד הם משמשים לקריאת ההיסטוריה התרבותית של הנגב.

6/3/2019 יום רביעי, כ"ו באדר א' תשע"ט

14:15 - ד"ר אורי אמיתי (החוג להיסטוריה כללית ותוכנית אופקים)

מהגינה לארמון: ספינים פוליטיים בלואאנט ההלניסטי

ההרצאה תעסוק במקרה בוחן של מיתוס והיסטוריה: המלכתו של עבדאלונים-עבדלונימוס כמלך צידון על-ידי אלכסנדר הגדול, האגדה הפוליטית שנקמה סביבה בצידון, והנדידה של אגדה זו לעיר פפוס בקפריסין. במסגרת זו נבדוק כיצד מיתוסים נוצרים ומתפקדים בזירה הפוליטית, כיצד חומרים מיתיים מעובדים ומותאמים לנסיבות חדשות, וכיצד מקרי בוחן נקודתיים יכולים לחשוף זרמי מעמקים בני מאות ואלפי שנים.

16:15 - פרופ' אייל בן-אליהו (החוג לתולדות ישראל)

מקום בזמן: על המרכיב הטריטוריאלי בזהות היהודית

ההרצאה תבחן יחסי גומלין בין טריטוריה לזהות היהודית והישראלית מתקופת המקרא ועד שלהי העת העתיקה, חלקה האחרון של ההרצאה יצביע על זיקה בין האופן שבו נקרא האתנוס, לבין דיון בשמה של המדינה, במהלך ניסוח מגילת העצמאות.

13/03/2019 יום רביעי, ו' באדר ב' תשע"ט

14:15 - ד"ר גיל גמבש (החוג לציוויליזציות ימיות)

הים המשחית? הים שלנו? על שמותיו של הים התיכון ומקומם בהיסטוריה האזורית

ההרצאה תיעזר בטופונומיה - מחקר שמותיהם של מקומות - כדי לבחון את תפקידו של הים התיכון בשגרת החברות האנושיות שיישבו את חופיו לאורך ההיסטוריה, ובתרבותן.

16:15 - ד"ר אוריאל סימונסון (החוג ללימודי המזה"ת והאסלאם)

בין יריבות והסתגרות לאחוה והכלה: יהודים, נוצרים ומוסלמים במאות הראשונות להופעת האסלאם

הרצאה זו תסקור את תולדות היחסים בין בני הדתות המונותאיסטיות במאות הראשונות להופעת האסלאם, קרי המאה השביעית עד המאה האחת עשרה. במהלך ההרצאה אסקור מגוון היבטים של חיי חברה, תרבות, אמונה וממשל, אותם חלקו בני הדתות השונות על פני המרחב שבין איראן במזרח וצפון אפריקה במערב. בתוך כך אעמוד על המתח המתמיד בין שאיפות ההנהגות הקהילתיות לבסס הפרדה דתית לבין התנהגות ההמונים אשר אתגרה הפרדה זו ואף לא אחת הסירה מממשותה.

20/03/2019 יום רביעי, י"ג באדר ב' תשע"ט (במוזיאון הכט)

14:15 - ד"ר מיכאל איזנברג (החוג לארכיאולוגיה)

חשיפתה של הפוליס אנטיוכיה היפוס: השלמת הנרטיב ההיסטורי באמצעות כלים ארכיאולוגיים

בשיעור שיתקיים בתערוכה לפני שהאדמה רעדה – העיר העתיקה סוסיתא נחשפת לראשונה בקומה הראשונה של מוזיאון הכט, נעקוב אחר התפתחותה של העיר אנטיוכיה-היפוס (Antiochia Hippos) מהקמתה במאה השנייה לפני הספירה על בסיס מצודה תלמית מהמאה השלישית לפני הספירה, דרך שיא התפתחותה בתקופת השלום הרומי כפוליס פגנית בסוף המאה הראשונה ובמהלך המאה השנייה לספירה והפיכתה לעיר נוצרית משגשגת בתקופה הביזנטית במאה הרביעית ועד לדעיכתה בתקופה המוסלמית המוקדמת והתמוטטותה הסופית ברעש האדמה הגדול של 749. במרכז השיעור יעמוד הממצא החומרי שחשפו הארכיאולוגים בסוסיתא והאופן שבו הוא מאשש, משנה או יוצר נרטיב היסטורי חדש.

16:15 - ד"ר גיל פישהוף (החוג לתולדות האמנות)

מי מפקד מאומנות ימי הביניים? על נזירים, מפלצות ומתודות פרשנות של פיסול חצר המנזר

חצרות המנזר שמשו כמרחב משמעותי בחיי הנזירים בימי הביניים, הן מבחינה רוחנית והן מבחינת מהלך חיי היום-יום. חצרות פתוחות אלו היו מוקפות מארבעת עבריהן בגלריות אשר עמודיהן עוטרו בכותרות מפוסלות, אשר הציגו עולם מופלא, במידה רבה כאוטי וקשה לפענוח. אלו לצד אלו וללא סדר מובהק מופיעים נושאים מן הברית הישנה והחדשה, חיי הקדושים, וכן תיאורי מפלצות, דימויים מיניים, תיאורי בעלי חיים, צמחים ועוד. לאורך המאה ה-20 ניסו חוקרים לפתור חידה זו, ותוך כך הפכו חצרות המנזר למוקד סביבו התעצבה הבנתנו את אמנות ימי הביניים. במהלך ההרצאה אעמוד על פיסול חצרות המנזר, על הפרשנויות השונות שהוצעו לו, ואבקש לבחון אותו לאור מהלך חייהם ותפישותיהם הרוחניות של הנזירים אשר המנזרים היו ביתם.

27/03/2019 יום רביעי, כ' באדר ב' תשע"ט

14:15 - ד"ר ניסים גל (החוג לתולדות האמנות)

ההיסטוריה של האמנות כמחשבה מודרנית

ההרצאה תעסוק במתח הבסיסי בין התפישה הרואה בתולדות האמנות שיטה לבחינה של יצירות אמנות קאנוניות בעלות תוקף אל-זמני ולכאורה א-היסטורי, לבין התפישה שתולדות האמנות היא דיסצפלינה מודרנית המחוייבת לקריאה ופרשנות היסטורית של אובייקטים שונים.

16:15 - פרופ' ערן שלו (החוג להיסטוריה כללית)

הרפובליקה זרועת הכוכבים

מבט חטוף בדגל האמריקאי ובכל פריט אמריקנה מגלה שימוש נרחב בסמל הכוכב. התחקות אחר מקורו של סמל זה מגלה עולם רעיוני שלם של ייצוגים פוליטיים על ידי גרמי השמיים, "אסטורנומיה פוליטית". מקורם של רעיונות וסמלים אלו במהפכה המדעית של המאה ה-17 ובחצרות המלכים באירופה של העת החדשה המוקדמת. אולם כפי שנראה בעולם החדש עברו גרמי השמיים רפובליקניזציה בתקופתה המהפכה האמריקאית וסמלים אלו המזוהים כל כך עם ארצות הברית מלווים אותנו עד היום.

3/4/2019 יום רביעי, כ"ז באדר ב' תשע"ט

14:15 - ד"ר יוחאי רוזן (החוג לתולדות האמנות)

תיאורי חיילים באמנות האירופית של העת החדשה המוקדמת - מה בין מציאות למסורת חזותית?

בשל נסיבות פוליטיות, דתיות וכלכליות ייחודיות, ידעה הולנד במאה ה-17 פריחה תרבותית יוצאת דופן המוכרת בשם "תור הזהב". אחד הביטויים החשובים לכך הייתה פריחה חסרת תקדים של אסכולת אמנות הבולטת עד היום מבחינת היקפי היצירה שלה. בשל הנסיבות הללו גם נוצרה אמנות מגוונת שהביאה לעולם נושאים חדשים. בשל העובדה שהולנד הייתה נתונה במחצית הראשונה של המאה במלחמה עם ספרד, היו חיילים נושא פופולרי בציור ההווי

ההולנדי במאה ה-17. ההרצאה תעסוק בתיאורים אלה של חיילים ותתמקד במתח שבין המציאות ההיסטורית בה פעלו לבין האופן בו תוארו באמנות.

16:15 - ד"ר צור שלו (החוג להיסטוריה כללית)

להיות על המפה: מפות בהיסטוריה והיסטוריה של מפות

מפות אינן רק כלים להתמצאות מרחבית, אלא מסמכים אנושיים מורכבים היכולים ללמד אותנו רבות אודות תפיסות, אמונות ומבני כוח. השיעור יציג היבטים נבחרים של מסורת המיפוי האנושית ובמהלכו נדון בשאלות תיאורטיות והיסטוריות הנוגעות לייצוג הוויזואלי של המרחב.

10/04/2019 יום רביעי, ה' בניסן תשע"ט

14:15 - פרופ' יוסי בן-ארצי (החוג ללימודי ארץ-ישראל)

למהותה של הגיאוגרפיה ההיסטורית ומקומה בתולדות ארץ ישראל

ההרצאה תחשוף לתלמידים את תחום הגיאוגרפיה ההיסטורית, תגדיר את חשיבותו, ותתמקד בחקר א"י כמרחב למידה גיאוגרפי-היסטורי בעת החדשה ובאופן ספציפי בדוגמא של חקר הטמפלרים.

16:15 - ד"ר אסף זלצר (החוג ללימודי ישראל)

בכל מקום בעולם וגם כאן - למהותה של ההיסטוריה הסביבתית

ההרצאה תתמקד החשיפת הסטודנטים לתחום המחקר המתפתח של היסטוריה סביבתית. בהתאם לשיח העולמי יוצגו דוגמאות של מחקרים מהמרחב המקומי ובעזרתם נגדיר את נושאי המחקר, השאלות האפשריות, ונזהה את מקורות המחקר הרלוונטיים. החוקרים העוסקים בתחום מגיעים לעיסוק בנושאים סביבתיים ממגוון תחומי דעת היסטוריים. הנוסף ל"מחשבה היסטורית" המשותפת לכולם, מתמקדים המחקרים השלושה נושאים עיקריים: הניסיון לשחזר את יחסו של האדם וסביבתו, תיאור וניתוח האופן בו האדם השפיע על הסביבה, היסטוריה של ארגונים וקבוצות סביבתיות.

1/5/2019 יום רביעי, כ"ו בניסן תשע"ט

14:15 - ד"ר עדו שחר (החוג להיסטוריה של המזרח התיכון)

האוריינטליזם ומבקריו

השיעור יציג בפני הסטודנטים את ההיסטוריה של חקר המזה"ת, את שורשי האוריינטליזם ומאפייניו; את ביקורת האוריינטליזם של אדוארד סעיד; ואת האופן בו הכיל המחקר המודרני את הביקורת הזו. בקיצור, השיעור יעמיד מסגרת היסטוריוגרפית רחבה לדיון בהיסטוריה של המזה"ת. לצורך השיעור הסטודנטים יתבקשו לקרוא מאמר בעברית של חוקר בשם פרד האלידי, שהוא אמנם מיושן מעט, אבל עדיין מהווה (בעיני, כמובן) את הטקסט הטוב ביותר בעברית לדיון באוריינטליזם.

16:15 - פרופ' יובל בן-בסט (החוג ללימודי המזה"ת והאסלאם)

על התכתבות עות'מאנית סודית מזמן מלחמת העולם הראשונה בנוגע לאוכלוסיית ארץ-ישראל

ההרצאה תדון במברקים שנשלחו בין פקידים ורשויות עות'מאניים בזמן מלחמת העולם הראשונה, ועניינם ארץ-ישראל ותושביה. במברקים, אשר ברובם היו מוצפנים, נדון מגוון רחב של נושאים הנוגעים לאותה תקופה סוערת בתולדות הארץ, שהביאה לקצו את השלטון העות'מאני בן ארבע-מאות השנים באזור. המברקים מאפשרים הצצה לאחדים מן הנושאים שהעסיקו את השלטונות העות'מאניים, הן אלו המקומיים והן הרשויות באיסטנבול בזמן המלחמה, כגון העתיד של האזור, גורל תושבי הארץ ובכלל זה האוכלוסייה היהודית, דעת הקהל האירופית בנוגע ליהודים, מינויים של פקידים עות'מאניים, ריגול ומרגלים, ועוד.

15/05/2019 יום רביעי, י' באייר תשע"ט

14:15 - ד"ר משה נאור (החוג ללימודי ישראל)

מגמות חדשות בחקר ההיסטוריה המודרנית של יחסי יהודים וערבים.

הרצאה זו דנה במגמות המחקר החדשות בחקר היחסים בין יהודים וערבים בתקופה המודרנית. ההרצאה תדון במגמות מחקר עכשוויות המבקשות לשלב בין חקר ההיסטוריה של יהודי ספרד והמזרח לבין חקר היחסים בין יהודים לערבים מתוך גישה שניתן לכוונתה שיתופית. ההרצאה תתמקד במגמות היסטוריוגרפיות השואפות לערער על עצם מגמת ההפרדה הקיימת במחקר בין היסטוריה יהודית ותולדות הציונות והיישוב לבין חקר המזרח התיכון, בין המקום והמרחב, כמו גם על ההפרדה בין היסטוריה פוליטית וביטחונית לבין היסטוריה חברתית ותרבותית.

16:15 - פרופ' מחמוד יזבק (החוג ללימודי המזה"ת והאסלאם)

חיי יום-יום בהיסטוריה מקומית - הסג'ל (פרוטוקול) של בתי הדין השרעיים

יוצגו בפני התלמידים שלוש סוגיות מחיי היום-יום של החברה הפלסטינית שהופיעו ברישומי בית הדין השרעי מהמאה ה-19. הראשונה תדון במאבקן של קטינות שבני משפחותיהן השיאו אותן, והצלחתן למנוע זאת. מה היו הכלים המשפטיים והערכים החברתיים שעמדו לצידן? סוגיה שנייה תדון בזכויותיהם של יתומים (קטינים) ומערכת המשפט וערכים חברתיים שהתעניינו בהם. סוגיה שלישית תדון בשימוש נשים יהודיות במערכת המשפט השרעית (מוסלמית) לעקוף את חוקי התורה בסוגיות של זכויות נשים.

22/05/2019 יום רביעי, י"ז באייר תשע"ט

14:15 - ד"ר סבטלנה נטקוביץ' (החוג לתולדות ישראל)

משולשי האהבה של ז'בוטינסקי - ביוגרפיה, אידאולוגיה וספרות

ההרצאה תעסוק בנייתו מוטיב חוזר ביצירתו של ולדימיר (זאב) ז'בוטינסקי העוסק במשולש היחסים בין שני גברים בני לאומים שונים ואישה אחת. במהלך ההרצאה אסקור את הרקע הביוגרפי האפשרי לגיבוש המוטיב וכמו כן אנתח גלגולים שונים של הופעותיו לאורך הקריירה של ז'בוטינסקי. דרך מקרה מחקר זה אדון ביחסים בין הספרות לחיי היוצרים והאווירה החברתית הכללית שבתוכה ניצתה היצירה. אילו תובנות היסטוריות ואידאולוגיות ניתן לדלות מיצירות הבדיון שלכאורה מנותקות מספירת החיים הממשיים.

16:15 - ד"ר אלון שב (החוג למוסיקה)

ביצוע מוסיקלי: שער כניסה להיסטוריה או שמה מבוי סתום

אחת מסגולותיה הידועות של המוסיקה היא היכולת שלה "לזרוק אותנו" למקום אחר ולזמן אחר. דרכי הפעולה שלה בעשותה זאת שונות באופן מהותי מאלו של אמנויות אחרות, בין השאר משום שהתיווך אותו מספקת המוסיקה בין העבר להווה אינו חומרי ואינו סובל מבלאי. כשאנו שומעים להקה מבצעת מחרוזת ריקודים מארמונו של לואי ה-13, היא נשמעת רעננה כשם שנשמעה מיד כשנכתבה, והיא מציבה אותנו מול אובייקט שהוא "חיי" יותר מאשר קריאה דמומה של טקסט בן אותו הזמן (למשל, חיבור פילוסופי או קומדיה): אנו חווים תחושות (כמו מקצב מלהיב או מנגינה סוחפת) שמשקפות, תחת מגבלות מסוימות, תחושות אותן חשו אנשים לפני מאות שנים! עבור ההיסטוריון מהווה הביצוע המוסיקלי "שער כניסה" ייחודי אל העבר, אך השער ממולכד ומוקף בעיות אתיות, פילוסופיות, ומתודולוגיות לרוב. מהם המקורות (החומרניים!) שבכל זאת מתווכים בינינו לאותה יצירה מוסיקלית עתיקה? האם אנחנו מצליחים לשחזרה באופן מדויק? האם אנו מגיבים ליצירה באותו האופן בו הגיבו השומעים "המקוריים" של היצירה?

29/5/2019 יום רביעי, כ"ד באייר תשע"ט

14:15 - ד"ר אמה מעיין פנר (תולדות האמנות)

צילום של ארץ הקודש במאה ה-19 כמקור היסטורי, האמנם?

במאה ה-19 צלמים רבים הגיעו מאירופה ומאמריקה כדי לתעד את ארץ הקודש. תצלומים אלה השפיעו רבות על הקהל שנחשף אליהם, איירו ספרים רבים, מצאו את דרכם לכתבות בעיתוני התקופה והפכו למקורות היסטוריים של ממש. אבל עד כמה באמת ניתן להתייחס לתצלומים אלה כמקורות היסטוריים? מתי הצילום נחשב "אמין" וממה צריך להיזהר כשנשענים על תצלומים בניסיון להבין את המציאות?

5/6/2019 יום רביעי, ב' בסיוון תשע"ט

14:15- ד"ר אלי קוק (החוג להיסטוריה כללית)

ההיסטוריה של הקפיטליזם

בשנים האחרונות קם תחום מחקר חדש שסוחף אחריו רבים בכל העולם ובארצות הברית בפרט (הניו יורק טיימס הקדיש לו דיון עמוק לאחרונה): ההיסטוריה של הקפיטליזם. בהרצאה זו אסקור מה היא בדיוק ההיסטוריה של הקפיטליזם, מניין נובעת עלייתה, ומהם כיווני התפתחותה האפשריים.

16:15- ד"ר שחר רהב (החוג ללימודי אסיה)

מסורת מהפכנית? סין במאה העשרים ומעבר

אומרים שמאו דזה-דונג שאף לקיים מהפכה מתמדת, ואכן סין במאה העשרים רצופה שרשרת מהפכות. בהרצאה זאת נסקור ארבע נקודות מהפכניות בסין המודרנית ואת האופן בו הן השפיעו האחת על השנייה, נתנו השראה זו לזו, ובכך יצרו מעין מסורת של מהפכה ומהפכנות. נתייחס אל המהפכה הרפובליקנית של 1911, תנועת הארבעה במאי (1919), מהפכת התרבות (1966-1968), וה"אביב הסיני" של 1989.

12/6/2019 יום רביעי, ט' בסיוון תשע"ט

14:15- פרופ' זהר שגב (החוג לתולדות ישראל)

קול יהודי, נאמנות כפולה ופילנתרופיה: סיפורה של קהילת המהגרים היהודית בארצות הברית

בהרצאה יוצגו תהליכי היווצרותה של הקהילה היהודית בארצות הברית – הקהילה היהודית הגדולה בעולם. נדון בייחודה של הקהילה ובדרכי השתלבותם של המהגרים היהודים בחברה האמריקאית. תשומת לב מיוחדת נקדיש לשנות השלושים והארבעים של המאה הקודמת. התקופה הדרמטית ביותר בהיסטוריה היהודית בעת המודרנית. בעזרת מסמכים ארכיוניים מרתקים נבדוק מה עשו יהודי ארצות הברית בשואה ונבדוק האם ניתן היה להקים את מדינת ישראל ללא תמיכתם. בנוסף, נבחן את מערך יחסי הגומלין המורכבים שניהלו עם הממשל האמריקאי והתנועה הציונית היישוב היהודי ומדינת ישראל אחרי 1948.

16:15- ד"ר גיא פודולר (החוג ללימודי אסיה)

קוריאה: עם אחד, שתי מדינות, שלוש היסטוריות

על רקע התפתחותה של המלחמה הקרה באמצע המאה ה-20 חולק חצי האי הקוריאני לשניים ובתוך שנים אחדות קמו בו שתי מדינות נפרדות, דרום קוריאה וצפון קוריאה. פיצול העם הקוריאני לשני מרחבים פוליטיים-אידאולוגיים שונים הביא גם למצב מעניין של יצירת יותר מנרטיב היסטורי-לאומי אחד לעם אשר העבר שלו לו כישות אחת שלמה הוא ארוך לאין שיעור מהמצב המודרני של החלוקה. הרצאה זו תציג את התופעה תוך הצגת שאלות ובעיות הקשורות לגורמים המשפיעים על כתיבה היסטורית.